

СЕКЦІЯ 3

ТРЕНДИ ІННОВАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

REGIONAL DEVELOPMENT BASED ON SEPARATION OF COMPETENCIES

Zabarnaya Eleanora N.
Doctor of Economics, professor
Odessa National Polytechnic University

Hristo Krachunov
PhD, Associate Professor
The Technical University of Varna

The process of decentralization plays a decisive role in Ukraine's domestic policy, which implies a new development of identity in the regions. The modern state is compelled to work out a certain compromise of national and regional interests, i. e: look for new approaches to the settlement center of interests and regions. In this regard, it should be noted that such a thesis is enshrined in the European Charter of Local Self-Government, which directly notes that the main powers and functions of local government are determined by the constitution or law. The bodies of local self-government within the law have the right to freely decide any question that is not removed from the scope of their competences and the decision of which is not entrusted to any other authority. The powers vested in local self-government bodies should, as a rule, be complete and exclusive.

The political development of the regions leads to the fact that the area receives from the state a higher level of autonomy, but in exchange for the release of his refusal, to preserve the national unity and the common rules of the political "game". The minimum requirement for a modern democratic state in ensuring the balance of its relations with the regions is the development of local self-government. Therefore, the modern model of a unitary state assumes that centralized control (as the main function of public administration) is combined with the development of local self-government [1]. For states with deep regionalization, seeks territories for the establishment and operation at the regional level of government institutions, typical of Independent states. But

autonomy also involves concessions to the center, which involve the region's refusal to acquire full state status. Therefore, the institution of the regional authorities and central control over them, providing the necessary subordination and subordination - one of the main functions of the center in a decentralized state.

Today, Ukraine still uses a three-level management structure for an administrative-territorial unit (region-district-populated area). Such a system is characterized by complex interrelations, cumbersome, lack of promptness in decision-making and flexibility in a changing market situation. This is due to the fact that the number of administrative-territorial units within each administrative territorial level is large - the number of regions in Ukraine is 24 units, the number of administrative districts in rural areas is 476, the number of settlements is about 29000. The ratio between the units of the first and second level is 1:20, taking into account cities of state and regional importance 1:26 [2, p. 135].

Each level of the system is characterized by the presence of state, regional and local interests, and, at each of these levels, certain interest groups are formed (Figure 2). From what interrelation and combination at each level of management are these interests, the balance of relations between central and local authorities, the ability of the state to resist external and internal factors of development depends, among which a special place is occupied by the processes of globalization, regionalization of the world space, asymmetry in Social relations, etc.

It should be specially noted that in the process of separation of competences between different levels of power, the following principles of logistic construction of management information flows should be observed.

1. The principle of the hierarchy of levels of government, etc., subordination of normative legal documents of the adopted hierarchy of power, the Constitution and the current legislation. This will make it possible to clearly define such logistics of competencies, in which the state level of power becomes higher than the regional one, which ensures the unity and territorial integrity of the state.

2. An organic combination of state and regional interests, which presupposes such flows of managerial decisions, in which both the state and individual territorial communities have to be respected in the process of legislative and contractual regulation. However, the delineation of powers is a very complex process. Therefore, introduce some intermediate level (competing competence) within which decisions can be made by both the center and the regions [2, p. 133] (Because it is quite difficult to draw a clear boundary between the competence of the center and the regions directly). This gives an intermediate level creates the conditions for the formation of sphere of

joint competence centers and territories, while there is no further explanation of office as the center and the region. Most of their powers are reflected in legislation, current treaties and agreements concluded between regional and central authorities.

3. The installation principle - the state legislatively regulates all spheres, including the regional level. Here the spheres of public activity are clearly defined and prescribed, where the limits (boundaries) of the competences of the regions are set, for which they cannot go. This provides an equal approach to the management of territorial communities, where individual differences in the objectives, scope and specificity of their specific powers are not excluded. To reduce such differences, there are opportunities to delegate powers of public authorities (the upper level of the hierarchy) to regional government bodies that can be implemented on the basis of relevant treaties or agreements. Non-compliance with this principle can lead to imbalances both vertical and horizontal. The economic basis for both vertical and horizontal imbalances is the lack of sufficient financial resources and an inefficient mechanism for allocating available funds between different levels of government. In turn, the financial allocation mechanism should ensure the correction of imbalances discrepancies between regional functions and their financial possibilities (vertical imbalance), as well as the alignment of the level of consumption of social goods and services in a variety of administrative and territorial units through the promotion of certain economic activities (elimination horizontal disproportions).

We cannot ignore this problem as the distribution of resources, which are necessary for each level of government for the implementation of the respective functions. The lack of regional and local levels set out on a long term basis for the authority and budget financing does not create incentives for the expansion of the revenue base of the respective budgets. For example, in recent years, the dynamics of income distribution between state and local budgets in Ukraine shows that the share of tax revenues in the state budget has constantly increased, while the share of tax revenues to local budgets has been decreasing. In this case, only the VAT and taxes on individuals have stable distribution regulations, while for other types of taxes there are constant changes in such regulations. This situation demonstrates the strengthening of central authorities to concentrate in their hands as much as possible levers of economic management. The main objective of intergovernmental fiscal relations is "to ensure the functioning of the budgetary sphere throughout the region at the highest possible level in existing and expected conditions" [3, p. 59]. At the same time, the following conditions must be observed:

- Users of economic and social benefits in the given territory themselves must bear the corresponding costs;
- between the functional authority and spending must be a match;
- independence of decision-making by local government bodies should concern both incomes and expenditures of corresponding budgets.

In general, the problem of rationalizing competences between the center and the regions is not only related to the formation of an optimal model of socio-economic distribution, but also to the fact that there are a huge number of management functions that cannot be unequivocally divided between public authorities and local governments.

References

1. Vasilenko V.N. Multidimensionality of the region's parameters: territories, systems, spaces: monograph / V.N. Vasilenko; Scient. V.V. Druzhinina. – Druzhkovka: South-East, 2016. – 408 p.
2. Vasilenko D.V. Evaluation of rent as a factor of interregional differences in economic and social development / D.V. Vasilenko // Economics and Law. – 2013. – No. 2 (36). – P.132-137.
3. Zabarna E. Self-development of the region through the implementation of European experience in regional in foreign economic policy of Ukraine. / E. Zabarna // Economy and society. Electronic scientific specialized edition. – 2017. – №8.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ

*В.П. Марущак, д.держ.упр., професор
завідувач кафедри права і законотворчого процесу
Одеський регіональний університет державного управління Національної
академії Державного управління при Президентові України*

В державному управлінні економічні реформи пов'язані з механізмами її реалізації, які в змозі забезпечити досягнення поставлених цілей. Важливою складовою цього механізму є право. Воно охоплює всю площину економічних відносин і трансформує через себе вузлові проблеми розвитку соціально-економічних стосунків. Реалізація цих завдань потребує поширення правового

поля за рахунок сучасних підходів впливу на соціально-економічні відносини, серед яких виступає стратегічне планування, яке ефективно застосовується в розвинених країнах. Стратегічне планування є багатомірною категорією, широко входить до сфери публічної адміністрації як ефективний інструмент управління і безпосередньо пов'язане з правом.

Планування стратегій у сфері державного управління – це реалізація основних напрямків державної політики, її цілей і завдань, реалізація функцій держави в соціально-економічній сфері шляхом проміркованого процесу прийняття управлінських рішень в адміністративно-правовій формі через виконавчо-розпорядчу діяльність органів державного управління. Воно висловлюється в діях, спрямованих на досягнення максимальних результатів, виходячи із сильних сторін органів державного управління з використанням сприятливих умов навколо і в середині його. Ці дії включають у себе надання операціям властивостей прагматичного і прогностичного характеру за рахунок їх обумовленості від соціально-економічних процесів і внутрішнього потенціалу органів державного управління, націлених на те, щоб уникнути ситуацій негативного характеру і добитися позитивних наслідків своєї діяльності. Тому воно об'єднує цілі органу державного управління, його політику і дії в єдине ціле, на підставі і в межах адміністративно-правового регулювання. Стратегічне планування в державному управлінні не слід приймати як розробку і реалізацію стратегічного плану. Мається на увазі, що рішення органів державного управління, які приймаються по основним напрямкам державного управління, формуються на основі адміністративно-правових норм і уявляють з їх боку стратегічні дії.

Значний потенціал стратегічного планування містять у собі регіональні органи державного управління. Вони в значній ступені впливають на соціально-економічний стан на місцях і забезпечують ефективне функціонування центральних органів влади. Але їх діяльність сьогодні носить ситуаційний характер, тому в їх діях чимало помилок, а ефективність так званої середньої ланки – низька. Впровадження механізму адміністративно-правового регулювання стратегічного планування на місцях з'явилося би новим кроком в реалізації адміністративної реформи, бо підвищився би потенціал регіональних органів державного управління, а адміністративна реформа була би поведена до її низових рівнів.

Адміністративно-правові акти регіональних органів державного управління поділяються на оперативні і стратегічні. Разом з тим, стратегічні акти в

дебільшому низькі по своїй якості, бо не видержується процес їх розробки як стратегічних планових актів управління. Стратегічне планове управлінське рішення:

- 1) детально формує завдання регіональних органів державного управління;
- 2) допомагає окреслити загальні межі управлінського рішення;
- 3) дає змогу проаналізувати об'єкти управлінського регулювання;
- 4) моделює використання ресурсів;
- 5) визначає ефективність управлінських дій.

Досягнення результатів означених управлінських дій, потребує зміни циклу розробки і прийняття адміністративно-правового акту, в процесі нормотворчості регіональних органів управління. Розробка і прийняття управлінського акту на основі стратегічного планування передумовлює постановку питання про необхідність такого регулювання і розробку наукової концепції розробки проекту акту управління. Лише після цього може йти мова про розробку самого проекту управлінського акту. Наукова концепція, як стадія стратегічного планування органів державного управління, повинна передумовити рішення, які увійдуть у проект нормативного акту. Для цього необхідно окреслити проблему, яка повинна знайти своє відображення в адміністративно-правовому акті, як її можна вирішити, який адміністративний механізм необхідно запровадити для ефективного управлінського рішення, хто конкретно буде виконувати і нести відповідальність за наслідки адміністративно-правового акту. Розробка наукової концепції адміністративно-правового акту дає змогу перейти до розробки його проекту, використовуючи накопичену базу і доповнюючи її компонентами необхідними для якісного змісту. З цією метою проект необхідно перевірити на відповідність до нормативної бази, провести експертизу наукової концепції, а потім і самого проекту, скласти графік проходження проекту акту управління, здійснити координацію різних відділів при розробці проекту. Такий підхід до розробки адміністративно-правових актів органів регіонального державного управління, маючих стратегічну спрямованість дозволів би підвищити якість управлінських рішень і професійніше виконувати свою роботу.

Стратегічне планування стосовно економіки у сфері правового регулювання планування економіки висловлюється в планових діях, спрямованих на досягнення максимальних результатів, виходячи з сильних сторін органів державного управління, з використанням сприятливих умов навколо і всередині його. Воно

об'єднує цілі органу державного управління, його політику і дії в єдине ціле на підставі і в межах правового регулювання.

Стратегічне планування дає можливість встановлювати тривалі зв'язки між державними органами і об'єктом регулювання економічних відносин. Кожний етап реалізації управлінського рішення передбачає порівняння передбачуваних наслідків і фактичного стану речей. Такий взаємозв'язок дає можливість вносити корективи в залежності від об'єктивного ходу розвитку економіки.

Стратегічне планування обумовлює структурну переорієнтацію діяльності внутрішньої структури державного органу в залежності від стратегії економічного регулювання. Це сприяє підвищенню якості пропонованого управлінського рішення, бо встановлюється прямий зв'язок між діяльністю самого органу та кінцевим результатом в регулюванні відносин суб'єктів економічного циклу.

РЕГІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА – БАЗИС ЗДІЙСНЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Ю.М. Барський, д.е.н., професор

Г.С. Голуб, к.г.н., старший викладач

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Важливим фактором, що впливає на розвиток й ефективність інноваційних процесів, є інноваційна інфраструктура. Це інституціональне поле, у якому зароджуються, матеріалізуються й через комерційне використання здобувають ознаки інноваційного продукту науково-технічні ідеї, що виникають на тих або інших етапах суспільного розвитку. Однак останнім часом на тлі посилення суспільної уваги до інноваційності економіки помітно позначився дефіцит її інфраструктурного забезпечення. Про це свідчать обмежена кількість підприємств інфраструктури, нерозвиненість видової й організаційної структури, недостатня й нестабільна законодавча база по їхньому створенню й функціонуванню. Основу інноваційної діяльності, її базисну субстанцію становить творча інтелектуальна праця інноваторів та їхніх колективів, що реалізується завдяки творчим здатностям, кваліфікації й духовній харизмі особистості. Все інше – інфраструктура, що створює необхідні матеріально-технічні, ресурсні й загальносистемні умови для ефективною інноваційною діяльності. Можуть бути інноваційні підприємства, які одночасно розробляють, роблять і реалізують

інноваційні продукти, але можуть бути й такі, які тільки розробляють, або роблять, або впроваджують її, як це відбувається у випадку трансферу технологій, придбання авторських прав або ліцензій на виготовлення інноваційної продукції.

Такі утворення, як технопарк, технополіс, інноваційний центр, інноваційний бізнес-інкубатор, являють собою насамперед організаційно-господарські структури, основною, а точніше, первинною місією яких є не виробнича функція щодо обсягів інноваційної продукції, а створення сприятливих умов для розвитку й підвищення ефективності інноваційної діяльності. Для ефективного функціонування інноваційної інфраструктури повинна бути створена розгалужена система таких науково-технологічних структур, у які входять наукові установи, вузи, підприємства, фірми, інформаційно-виставочні комплекси й служби сервісу, які спільно прискорюють процес виникнення, втілення й поширення нових видів продукції, технологій, виробничих процесів, ідей і методів роботи [2].

Однією з найефективніших регіональних інноваційних структур є регіональний науково-промисловий комплекс. Ці комплекси охоплюють промислові та науково-дослідні парки, окремі наукові центри, корпорації, підприємства ризикового бізнесу, які зв'язані між собою не тільки спільною науково-дослідною розробкою, випробуванням і виробництвом інноваційної продукції, а й територіально (регіонально). Це сприяє розвитку економіки певних географічних районів країни, зростанню зайнятості населення, підвищенню його кваліфікації, ефективності інвестицій. Сенс створення регіональних науково-промислових комплексів полягає в тому, щоб постійно забезпечувати регіону та країні в цілому лідируючі позиції у світі з точки зору інновацій, зробити країну своєрідним науково-дослідним полігоном і дослідним (стартовим) виробником, використовуючи при цьому головну перевагу – науковий потенціал, аналогів якому немає поки що у світі [1].

У країнах ЄС спостерігається досить значна концентрація НДДКР у територіальному (регіональному) плані. Практично в усіх великих європейських державах існують регіони, на які припадає близько 20 % обсягів досліджень і розробок [1]. Регіональні науково-промислові комплекси – це основні засоби формування і здійснення регіональної інноваційної політики, спрямованої на забезпечення економічного розвитку регіону. До їх компетенції належать: створення системи моніторингу інноваційного потенціалу регіону, створення регіональної системи підтримки і розвитку інноваційної діяльності, координування діяльності організацій, що здійснюють інноваційну діяльність,

сприяння розвитку інтелектуального і кваліфікаційного потенціалу населення регіону. Вони вибудовують свою діяльність з огляду на особливості регіону, цим зумовлена різноманітність регіональних центрів. Найпоширенішою формою інтеграції науки і виробництва у провідних країнах, таких, як США, є університетсько-промислові центри та інженерні центри при університетах. Університетсько-промислові центри створюють з метою об'єднання ресурсів промислових фірм і наукового потенціалу (кадрового і технічного) університетів. Вони здійснюють переважно фундаментальні дослідження у тих сферах, якими зацікавилися фірми-учасниці. Інженерні центри створюють на базі великих університетів за фінансової підтримки уряду з метою стимулювання розроблення нових технологій. Вони досліджують фундаментальні закономірності, на яких ґрунтується інженерне проектування принципово нових штучних систем. Такі дослідження дають промисловості не готову до впровадження розробку, а лише теорію в межах певної сфери інженерної діяльності, яка може знайти застосування на практиці. Вони також здійснюють підготовку нового покоління інженерів з необхідним рівнем кваліфікації та широким науково-технічним світоглядом [2].

Список використаних джерел

1. Васюренко О. Шляхи розвитку кредитного забезпечення інноваційної діяльності. // О. Васюренко, І. Пасічник / Економіка України. – 2012. – № 2. – С. 23-29.
2. Менеджмент регіонального розвитку: монографія. / за ред. О.В. Васильєва, К.А. Фісуна; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ – 2010. – 375 с.

УКРАИНА НА РЫНКЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

*Н.А. Кухарская, д.э.н., профессор
Одесский национальный экономический университет*

Сектор информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) представляет собой совокупность отраслей, производящих средства информационного и коммуникационного производства и саму информационную продукцию, а также обеспечивающих развитие новой экономики (в зарубежных источниках этот сектор определяется как информационные технологии (ИТ)). Сектор включает телекоммуникационную отрасль, интернет-индустрию, издательское дело, производство компьютерной техники и другие смежные отрасли в их тесной взаимосвязи. Статистическая комиссия ООН объединяет эти отрасли в отдельном разделе Международной стандартной отраслевой классификации (МСОК).

Сектор ИКТ в Украине является довольно значительной отраслью национальной экономики, которая имеет тенденцию к динамичному развитию. Он является высококонкурентным на внешнем рынке и формирует существенный объем валютных поступлений в бюджет страны, активно пользуясь инструментами аутсорсинга и аутстаффинга.

В соответствии «Глобального отчета о развитии информационных технологий-2015» Украина заняла 71-е место среди 143 стран мира в рейтинге по уровню развития ИКТ, поднявшись сразу на 10 позиций (в 2009 г. – 62-е, а в 2011 г. – 90-е место). Тормозит быстрее развитие этого сектора экономики такие составляющие как: политическая и регуляторная среда – 122-е место, низкий уровень использования ИКТ правительством – 124-е, недостатки в судебной системе – 139-е и легкость обжалования действий правительства частным бизнесом – 124-е место.

Несмотря на сложное финансово-экономическое положение в стране экспорт телекоммуникационных, компьютерных и информационных услуг ежегодно увеличивался, а с 2014 г наблюдается его стремительный рост. При этом традиционный для транзитного статуса Украины вид услуг – транспортные – снижается (таблица).

Сектор ИКТ Украины имеет значительный кадровый потенциал. Страна занимает 4-е место в мире по количеству сертифицированных IT-специалистов

(после США, Индии и России), входит в ТОП-30 локаций заказов на разработку программного обеспечения (ПО).

До недавнего времени внешний и внутренний рынки сектора ИКТ и разработки ПО были разделены. Компании, работающие на внутреннем рынке, практически не занимались экспортом, а крупные IT-компании-экспортеры не интересовались внутренним рынком страны, считая его объем незначительным, а размеры подписанных с Украиной договоров по предоставлению IT-услуг или разработки ПО также не могли их заинтересовать.

Однако начиная с 2014 г. ситуация изменилась к лучшему: объемы госзакупок стремительно растут, а государство остаётся ключевым потребителем. Наибольшими заказчиками IT-услуг в Украине являются НАК «Нафтогаз України», Ощадбанк, Национальный банк Украины, ГП «Энергоатом», Государственная таможенная служба, Государственная служба статистики, Пенсионный фонд, Министерство юстиции Украины.

Таблиця

Структура экспорта услуг Украины, в %

Виды услуг	Годы							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Транспортные	65,0	65,7	66,7	65,7	62,8	56,0	53,0	54,0
Телекоммуникационные, компьютерные, информационные, в т.ч.	8,0	8,2	8,3	8,3	10,6	10,1	14,5	16,3
-телекоммуникационные	38,7	43,9	39,8	34,9	26,4	23,1	22,1	22,2
- компьютерные	30,1	35,4	38,6	47,0	55,7	63,1	65,8	62,9
- информационные	31,2	20,7	21,7	18,1	17,9	13,9	12,1	14,9
По переработке минеральных ресурсов	5,4	5,0	6,2	6,9	7,1	11,5	11,6	11,1
Деловые	6,6	7,4	5,7	6,6	6,4	10,6	10,9	8,3
Строительные	1,1	1,3	1,2	1,5	1,6	1,6	2,0	3,0
Туристические	4,2	3,1	3,2	3,3	4,1	3,6	2,0	2,1
По ремонту и техобслуживанию	3,6	4,5	3,6	4,5	4,2	2,5	2,6	2,0
Финансовые	4,1	3,9	4,1	2,3	1,8	2,4	1,9	2,0
Роялти и лицензионные	0,3	0,1	0,4	0,3	0,4	0,7	0,8	0,5
Страховые	1,6	0,8	0,6	0,8	0,8	0,6	0,4	0,5
Культурные и рекреационные	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,2
Госуслуги	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Всего	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Українские ІТ-компанії, имеющие высокую міжнародную репутацію и опыт роботи в больших проектах мирового масштаба, всё чаще стали выходить на внутрішній ринок. С одной стороны – их заинтересовали крупные проекты, с другой – на внутрішнем рынке повысились требования к эффективности выполнения работ. Например: компания Миратех в 2009 г. получила менее 10% прибули от українських компаній, а в 2014 г. – около 50%.

Для закрепления достигнутых результатов на рынке ИКТ Украины необходимо:

- расширить налоговые льготы, увеличить поддержку государства и создать эффективные стимулы для создания украинской платформы цифровой индустрии;
- повышение уровня и качества ІТ-образования, создание новых каналов эффективного обучения для ІТ-специалистов, увеличение госзаказа для ІТ-специалистов.
- активное развитие информационно-коммуникационной инфраструктуры, появление новых бизнес центров, стартапов.

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ – ПУТЬ ВЫХОДА ИЗ КРИЗИСА

Н.С. Поповенко, к.э.н., профессор

М.В. Кула, к.э.н.

Одесский национальный политехнический университет

В организации хозяйственной деятельности промышленных предприятий можно выделить две модели предпринимательства: классическую и инновационную.

Вторая модель в условиях глобализации экономики, ужесточения конкуренции становится необходимым условием подъема экономики.

По оценкам зарубежных экспертов в развитых странах от 50 до 90% роста ВВП создается инновациями и технологическим прогрессом [1].

По статистическим данным в нашей стране инновационная продукция в общем объеме ВВП составляет 2,5% [2]. Это является одним из факторов низкого уровня наукоемкости отечественной продукции. Доля ее составляет 0,05% от ВВП. В странах ЕС она составляет 35%, США – 25%, Японии – 11%, Кореи – 45% [3].

Доля принятых идей по новациям в целом по Украине составляет не более 20%. В то же время в Японии – 68%, США – 52%, Швеции – 45%, Польше – 30% [1].

Негативную тенденцию имеет количество освоенной новой продукции, падает удельный вес предприятий, внедряющих инновации. В 2014 году их доля составляла 0% [2].

Среди главных факторов низкого инновационного развития, как правило, называют: недостаток собственных средств и неприемлемые условия кредитования.

Вместе с тем, существует более широкий круг проблем, отрицательно влияющих на инновационное развитие.

Среди них: недостаточный уровень развития законодательной базы; дефицит специалистов в области разработки и внедрения нововведений в рыночных условиях; недостаточный уровень государственной поддержки инновационных предприятий.

Для успешной деятельности инновационного предприятия большое значение имеет инновационный настрой менеджмента всех уровней управления.

В этом плане особое место принадлежит малым формам, в частности интеллектуальному бизнесу.

Особенностью интеллектуального бизнеса является то, что он осуществляется на собственный риск, и часто за счет собственных средств. В основе такого предпринимательства лежит поиск и использование новых идей, способных удовлетворить человека. Суть деятельности предпринимателя превращать новацию в инновацию, которая является источником экономического роста.

Для того, чтобы начать свое дело, предпринимателю, кроме хорошей идеи, необходимо иметь, как минимум, соответствующие финансовые средства. Но даже, если предприниматель обладает достаточными ресурсами, он должен тщательно продумать и учесть все последствия возможного неудачного завершения дела.

Многие предприниматели (как малые фирмы, так и средний наукоемкий бизнес, и даже крупные промышленные компании) используют такой механизм, как венчурное инвестирование.

Термины «венчурный капитал», «венчурный бизнес», «венчурное инвестирование» берут начало от английского слова *venture*, которое переводится

в известном англо-русском словаре В.К. Мюллера как «рискованное предприятие или начинание», «спекуляция», «сумма, подвергаемая риску».

На самом деле, помимо высокой степени риска, американская модель венчурного бизнеса имеет ряд характерных отличий от других, более распространенных механизмов финансовой поддержки предпринимательских проектов, например, от традиционных банковских операций по кредитованию.

Первое принципиальное отличие заключается в том, что в случае венчурного инвестирования необходимые средства могут предоставляться под перспективную идею без гарантированного обеспечения имеющимся имуществом, сбережениями или прочими активами предпринимателя. Единственным залогом служит специально оговариваемая доля акций уже существующей или только создающейся фирмы.

Второе отличие – активное участие инвесторов в управлении на всех этапах становления бизнеса – начиная с экспертизы предпринимательских идей, и заканчивая обеспечением ликвидности акций.

Наконец, третье принципиальное отличие связано с тем, что венчурные фонды, как ни один другой инвестор (за исключением разве что государства), готовы вкладывать средства в новые наукоемкие разработки, даже, когда им сопутствует высокая степень неопределенности.

Список використаних джерел

1. Федулова Л.І., Андрущук Г.О., Хаустов В.Г. Інтелектуальна власність у національній інноваційній системі. – К.: 2010.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. Офіційний сайт. – режим доступу <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Перерва П.Г. та інші. «Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс». – Харків: Віроцець АП «Апостроф», 2011. – 614 с.
4. Друкер П.Ф. Рынок: как выйти в лидеры: практика и принцип. – М. 1992.
5. Верхан П.Х. Предприниматель: его экономическая функция и общественно-политическая ответственность. – Минск, 1992.
6. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1982.
7. Закон Украины «О предпринимательстве» от 07.02.91г. №698 – XII с последующей редакцией от 05.04.15р.

ЕНЕРГЕТИЧНА ЛОЗА ЯК ІНОВАЦІЙНИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ РЕСУРС ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

К.І. Романчук, аспірант

Ю.М. Барський, д.е.н., професор

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

В сучасних умовах розвитку вагоме значення приділяється удосконаленню та пошуку нових підходів до забезпечення сталого розвитку регіонів. Проблема ефективного та збалансованого використання паливно-енергетичних ресурсів, які є невідновлювальними, та енергозбереження є надзвичайно актуальними, як на загальнодержавному, так і регіональному, місцевому та локальному рівнях. Обмеженість традиційних джерел енергії (нафти, газу, кам'яного вугілля), зростаючі потреби в них, погіршення екологічного середовища, енергетична криза зумовлюють впровадження інновацій в енергетичній сфері, а саме інтенсивного використання відновлювальних джерел енергії, зокрема біомаси (первинні відходи рослинництва, відходи харчопереробної промисловості, деревна біомаса, біогаз з гною, очерет, енергетичні культури тощо).

Надзвичайно перспективним відновлювальним біоенергетичним ресурсом є енергетична верба. Вирощування енергетичної верби є економічно, екологічно та соціально вигідним, що підтверджується світовим досвідом (в Швеції площі енергетичної верби становлять близько 20 тис. га, у Великобританії близько 4 тис. га, у Данії понад 3 тис. га, в Польщі більше 6 000 га). Дана культура є невибагливою, відзначається низькими вимогами до родючості ґрунту, що уможливорює використання непридатних для сільського господарства земель, характеризується високою стійкістю до хвороб, шкідників і кліматичних умов, а також можливістю вегетативного розсадження. Енергетична верба має швидкий темп зростання. Збір сировини проводять після першого року її посадки. Хоча є варіанти отримувати біомасу з такої плантації один раз на два або три роки. Після збору врожаю верба дуже швидко відростає; таким чином, вона є поновлюваним джерелом енергії. Дана рослина є багаторічною, має високий приріст маси (в 14 разів більше, ніж в лісі), також не потребує рекультивації до 20-25 років. Врожайність коливається від 10 до 30 т з 1 га за рік. Для обігрівання приватного будинку потрібно 3-5 т такого біопалива на сезон. Мінімальна теплота згоряння сухої вербової деревини становить 18,5 МДж/кг, що майже дорівнює аналогічному показнику хвойних порід. Зрізана верба використовується для прямого

спалювання в котлах, або для виробництва пелет чи гранул, які також спалюють [1].

На території Волинської області є всі підстави для вирощування енергетичної лози, особливо в північних поліських районах. В першу чергу це пов'язано з сприятливими природними умовами, а саме рівнинністю території, помірність клімату, достатня кількість опадів, неоднорідність ґрунтового покриву (в зоні полісся переважають дерново-підзолисті, опідзолені чорноземи, дернові, торфові ґрунти, в лісостепу – опідзолені, чорноземні, дернові) тощо. Наявність незадіяних земельних ресурсів, які є нерентабельними для вирощування сільгосппродукції також. Так, станом на 2015 рік загальний земельний фонд області становить 2014,4 тис. га. Аналіз структури земельного фонду показує, що на землі сільськогосподарського призначення припадає 52,3% (1053,3 тис. га) від площі області, з них орні землі – 675,1 тис. га (64,2% від площі сільгоспугідь). Площа сільськогосподарських угідь за останні десять років зменшилася на 6,5 тис. га. Найбільша частка сільськогосподарських угідь зосереджена у південних лісостепових районах, що зумовлено природно-географічними умовами та чинниками – рівнинним рельєфом, більш родючими ґрунтами, достатньою кількістю вологи і тепла (Луцькому, Рожищенському, Горохівському, Іваничівському районах). Невелика частка сільськогосподарських угідь у північних поліських районах області – Шацькому, Маневицькому та Любешівському, що зумовлено значною залісненістю та заболоченістю території [2].

Станом на 01.01.2015 на території області вирощується 1500 га верби енергетичної. При середній врожайності 15 тонн/га сухої маси потенційний врожай складе 22,5 тис. тонн сухої маси. У 2014 році вперше проведено зріз верби енергетичної на площі 103 гектари. З 2010 року у області функціонує компанії «Salix Energy», яка є однією з найбільших компаній з вирощування енергетичної верби в Європі. Плянтації енергетичної верби розташовані у Іваничівському та Локачинському районах.

У Волинській області затверджено Регіональну цільову програму використання біоенергетичних технологій у тепло- та гарячому водопостачанні на 2017-2021 роки. Програма створена з мета збільшенні використання енергії біомаси як джерела палива для тепло- та гарячого водопостачання у муніципальному сектор області, з метою скорочення прямих викидів парникових газів CO², збільшення енергетичної незалежності регіону та економічно доцільне здешевлення вартості енергоресурсів. Основними інвестиціями по програмі

будуть інвестиції в створення і експлуатацію плантацій енергетичної лози [3]. Тобто, Волинська область має не лише сприятливі природні умови, малопродуктивні та незадіяні сільськогосподарські землі, але й підтримку з боку органів влади, як на місцевому та і на обласному рівнях у вирошуванні даної енергетичної культури.

Список використаних джерел

1. Піцик М.А. Біоенергетика як новий стимул розвитку АПК та забезпечення енергетичної безпеки регіонів Українського Полісся / М.А. Піцик // Економічний вісник університету. – 2014. – Вип. 23(1). – С. 151-156.

2. Потапова А. Г. Економічний потенціал Волинської області: монографія / А.Г. Потапова, Н.В. Краснопольська. – Луцьк : Волиньполіграф, 2016. – 174 с.

3. Регіональна цільова програма використання біоенергетичних технологій у тепло- та гарячому водопостачанні у Волинській області на 2017-2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bioenergy.in.ua/media/filer_public/29/65/296508b4-22ca-4f4c-9b39-63e3153e8564/rishennia_oblasnoyi_radi.pdf

ПОБУДОВА РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ІННОВАЦІЙ

О.І. Зварич, к.е.н., асистент

Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького

Однією з найчастіше згадуваних ознак процесів інновацій в сучасній економіці є їх системний характер. У науковій літературі підкреслюється факт, що процес створення запасів знань і інновації зумовлений співробітництвом багатьох суб'єктів, тобто є колективним процесом. Інновація є похідною взаємодій, що виникають в результаті співпраці багатьох учасників, є ефектом синергетичної і колективної, а не індивідуальної дії.

Існуюча концептуальна різноманітність та емпіричне багатство постачає дослідникам багато схем побудови регіональних систем інновації. В [1] запропоновано типологію регіональних систем інновації з огляду на два критерії: спосіб організації і координації дій системи (так званий вимір governance) та

структуру суб'єктів і внутрішні бізнес зв'язки. Виходячи з першого критерію, виокремлено три типи моделей регіональних систем інновацій: місцеві регіональні системи інновації. Цей тип системи інновації йде «знизу», є локальним, місцевим, організований через внутрішню координацію і функціонує, ґрунтуючись на місцевих джерелах фінансування (місцеві фонди, гранти, позики); сітьові регіональні системи інновації. Створення знань, інновації і трансфер технології в цього виді систем є багаторівневим, що поєднує місцевий, регіональний, державний і міжнародний рівні; регіональні системи інновації, що ґрунтуються на державному управлінні. Ця модель регіональної системи інновації є доволі стійкою внаслідок зовнішніх рішень і дій, що є результатом державної політики і рішень центральної влади. Зважаючи на структуру суб'єктів та внутрішні бізнес зв'язки, виділено такі моделі систем інновацій: локалізовані регіональні системи інновації. Такі системи виникають в секторі малих і середніх фірм, великі суб'єкти ж виконують другорядні функції; інтерактивні регіональні системи інновації. У таких системах співіснують однаково як великі, так і малі фірми. В самій же системі існує розумна рівновага між окремими суб'єктами і велика їх комплементарність (суб'єкти сектора малих і середніх підприємств, великі міжнародні корпорації, НДДКР, органи державної влади); світові регіональні системи інновації. У цього типу регіональних системах виступає домінування глобальних корпорацій, що підтримуються місцевим сектором малих і середніх підприємств (наприклад, мережі постачальників, що утворюють кластери), сильно залежним від великих корпорацій.

Розвиток даній класифікації продовжено в [2], де типологія регіональних систем інновації здійснена, виходячи з логіки дії систем інновації: територіальна місцева система інновації; регіональна мережева система інновації; «регіоналізована» національна система інновації, що домінує через великих, міжнародних господарських суб'єктів. Запропонована типологія характеризує різні структури і механізми функціонування регіональних систем інновації. Зокрема, це: зв'язки всередині системи, ступінь внутрішньої координації і організації системи, значення і структура суб'єктів господарювання, джерела фінансування інноваційної активності і науково-дослідного розвитку, рівень дослідних компетенцій та функції органів державної влади. Кількість взаємозалежних елементів, що формують регіональні системи інновації, впливає на їх різноманітність та індивідуальний характер кожної з них.

Регіональна система інновації не є простим аналогом концепції національної системи інновації і навпаки. Спільною ознакою цих концепцій є багатовимірне і

інтерактивне трактування процесів інновації. Зокрема, це комплементарні і взаємозалежні трактування процесів створення, абсорбції і дифузії інновації. У таких концепціях акцент робиться на інших елементах процесу створення і розвитку інновації. У регіональній системі інновації на першому місці є просторова близькість, що сприяє безпосереднім взаємодіям, та створює фундамент творення знань і інновації та процесів навчання. Істотну роль в цій концепції відіграє соціально-культурно-інституційне середовище, що є основою регіональних систем інновації. У більшості моделей регіональних систем інновації важливими також є вміння самоорганізації, нисхідного характеру процесів, що відбуваються в системі, та сітьового характеру зв'язків між суб'єктами.

Концепція побудови регіональних систем інновації базується на декількох основних, і в той же час паралельних теоретичних течіях. Фундаментальне значення для розвитку інтерпретації регіональної системи інновації має низка науково-дослідних робіт, здійснюваних групою GREMI щодо дослідження інноваційного середовища [3]. Вагомий внесок в розвиток теоретичного фундаменту процесів інновації має також концепція регіонів, що «навчаються». Даний підхід характеризується тим, що чинники конкурентоспроможності підприємств, які уможливають їх функціонування на світових ринках, такі як: інновація, гнучкість, тісні мережеві зв'язки, виникають в умовах місцевого розвитку. Тематиці територіального і системного контексту інноваційних процесів присвячено також концепція кластеру, популяризована М. Портером. Кластер, як одна з територіальних форм організації середовища підприємництва, значно збільшує здібність суб'єктів до абсорбції, створення і дифузії інновації. Особливе значення в створенні цих процесів і запасів мають інноваційні кластери під назвою дослідних кластерів чи кластерів, ґрунтованих на знаннях.

Список використаних джерел

1. Braczyk H.J., Cooke Ph., Heidenreich M., Regional innovation systems. The role of governances in a globalized world, University College London 1998, p. 11.
2. Asheim B., Differentiated knowledge bases and varieties of regional innovation systems. «Innovation. The European Journal of Social Sciences», September 2007, Vol. 20, Issue 3, p. 230.
3. Innovative clusters: drivers of national innovation systems, OECD Publication, Paris 2001.

МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*В.Ю. Приз, студент
Д.Л. Пирогов, к.т.н., доцент
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського*

В сучасних умовах підвищення ефективності виробництва можна досягти переважно за рахунок розвитку інноваційних процесів, які отримують кінцеве вираження в нових технологіях, нових видах конкурентоспроможної продукції [1, с. 18]. Пошук і використання інновацій безпосередньо на підприємствах є актуальною проблемою. Одним із методів ефективного використання інноваційного потенціалу підприємства є впровадження у всі його процеси інформаційних технологій, які забезпечують створення єдиної інформаційної системи.

Методологічні засади щодо формування поняття інновації, а також місце інформаційних технологій в них закладені у наукових працях зарубіжних і вітчизняних вчених: А.С. Кулагина, В. Александрової, Б. Санто, Ю. Бажала, В. Гриньової, Л.Л. Антонюка, Н.Н. Краснокутської, С. Ілляшенка, Т. Лепейко, Н. Маренкової, Ю. Морозова, А. Пилипенка, А. Поручника, В. Плаксина, Л. Федулової та ін.

Здійснивши аналіз трактувань поняття інновації можна виділити основні з них і згрупувати їх у таблиці. З таблиці видно, що існує багато визначень поняття інновації. На нашу думку найбільш точним є трактування Кулагина А.С. (таблиця).

Інновація – нова або вдосконалена продукція (товар, робота, послуга), спосіб (технологія) її виробництва або застосування, нововведення або удосконалення у сфері організації і (або) економіки виробництва, і (або) реалізації продукції, що забезпечують економічну вигоду, що створюють умови для такої вигоди або поліпшують споживчі властивості продукції (товару, роботи, послуги).

Основним недоліком усіх цих понять є те, що вони не повністю розкривають сутність інформаційних систем у впровадженні тих чи інших інновацій підприємства. Тому доцільно навести структуру інновацій (рисунок).

Таблиця

Визначення поняття «інновації» за різними науковцями

Автор	Визначення
Санто Б.	Суспільно-економічний процес, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій.
Антонюк Л.Л.	Будь-яке новаторство, яке вноситься суб'єктом господарювання у власну діяльність з метою підвищення своєї конкурентоспроможності на ринку.
Краснокутська Н.В.	Всі нововведення у виробничій, комерційній, фінансовій, маркетинговій, управлінській та інших сферах, будь-які зміни й удосконалення, що забезпечують суспільний прогрес, економію витрат, підвищення рівня ефективності, рентабельності виробництва.
Кулагин А.С.	Нова або вдосконалена продукція (товар, робота, послуга), спосіб (технологія) її виробництва або застосування, нововведення або удосконалення у сфері організації і (або) економіки виробництва, і (або) реалізації продукції, що забезпечують економічну вигоду, що створюють умови для такої вигоди або поліпшують споживчі властивості продукції.
Плаксин В.І.	Система, що виникла в процесі створення, використання та реалізації результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на вдосконалення технічних, організаційних, економічних, соціальних і правових відносин.
Федулова Л.	Результати наукових досліджень та розробок, спроможні поліпшити технічні, економічні, споживчі характеристики наявної продукції, процесів, послуг або стати основою нової.

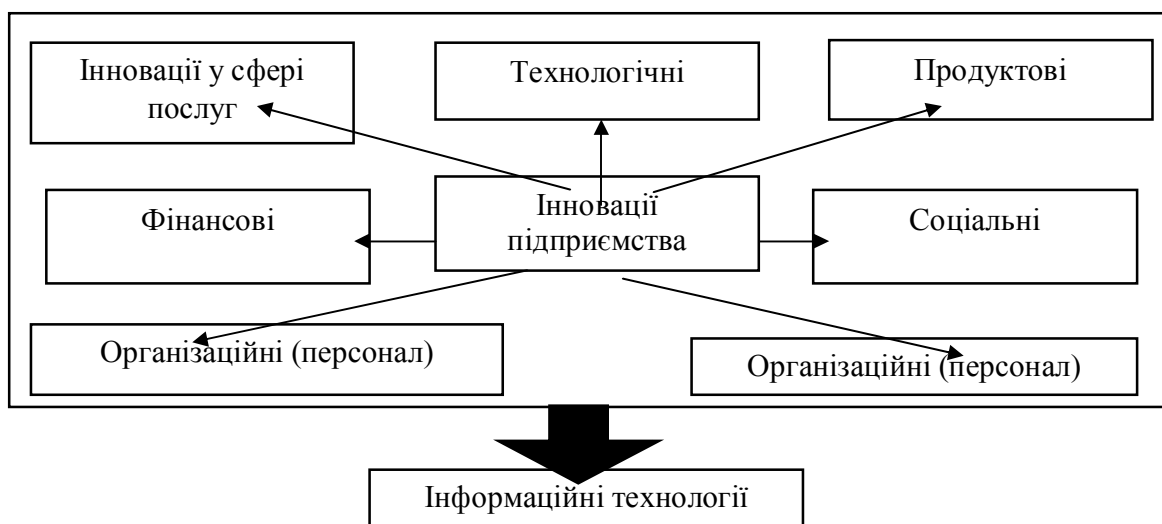

Рисунок – Вплив інформаційних технологій на впровадження інновацій підприємства

На нашу думку, одним із ключових структурних елементів інноваційної діяльності підприємства є інформаційні технології. Вони є технологічною основою, яка надає можливості обслуговування і супроводження процесів впровадження різних видів інновацій (технологічних, фінансових, організаційних

та ін.) [2, с. 340]. На сьогоднішній день, ринок пропонує все більше використання високотехнологічних рішень, які здатні автоматизувати більшість бізнес процесів на підприємстві.

Все більше число організацій є залежними від програмного забезпечення, інформації та засобів телекомунікації для внутрішньої інтеграції господарських функцій і зовнішньої інтеграції з постачальниками і споживачами, формування інформаційно-комунікаційної інфраструктури стає стратегічною необхідністю.

Отже, інформаційні технології відіграють важливу роль в успішному управлінні інноваціями. Перспективи подальшого дослідження в цьому напрямі можуть полягати у розгляді мережових багатофункціональних інформаційних систем, їх реалізації та структурі (модулі для зберігання даних, мережевого спілкування і методів передачі інформаційних ресурсів.)

Їх реалізація, як правило, здійснюється у вигляді мережових багатофункціональних інформаційних систем, що складаються з модулів, в яких використовуються різні підходи до зберігання даних, мережевого спілкування і методів передачі інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Васьковська Я. Інформаційна підтримка інноваційного розвитку промислових підприємств / Я. Васьковська // Схід. Економіка. – 2012. – № 2 (116). – С. 17–20.

2. Геєць В.М. Національна інноваційна система та інноваційно-інвестиційна діяльність // Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М. Геєця. – К.: Ін-т екон. прогнозів.; Фенікс, 2003. – С. 345–385.

3. Рудакова И.Е.. Инновационный процесс в странах развитого капитализма / И.Е. Рудакова, О.В. Смородинов, Н.Л. Фролова. – М.: Изд-во МГУ, 1998. – 37 с.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МІСТ І АГЛОМЕРАЦІЙ

*Н.О. Рязанова, к.е.н., доцент
Луганський національний університет імені Т. Шевченка*

Аналіз практики радикальних перетворень в економіці з усією очевидністю виявляє інтенсивне нарощування глобалізаційних і регіоналізаційних явищ, їх взаємодію і протиріччя. Функціонування міст та агломерацій суттєво позначається на розвитку суспільства. Агломерації посилюють значення інформації й інноваційних технологій у суспільному житті, сприяють реалізації життєвих потреб, розвитку науки, інтелектуальних і творчих здібностей населення [1]. Процес розвитку міста постійно йде в напрямі формування функцій управління, якісного їх удосконалення. Одночасно з розвитком державних систем формувалося міське самоуправління як спосіб здійснення владних повноважень, суть якого полягала в орієнтації влади на інтереси місцевих жителів [4]. Використання ресурсів міста з метою забезпечення потреб його жителів, розвитку міської економіки та міського середовища являє собою управління його розвитком.

Велике місто це цілісне соціально-економічне територіальне утворення, районний розподіл із відповідними органами управління, виробничою спеціалізацією і системою внутрішніх економічних зв'язків. Характерними рисами великого міста є: ключова роль у регіональній та національній системах розселення; високий рівень промислової спеціалізації структури зайнятості в економіці міста, що перевищує загальнонаціональний середній показник (більш ніж 25%); достатньо обмежена кількість зовнішніх функцій, які виконуються містом; високий рівень диверсифікації структури міської економіки, що оцінюється за умови виключення основних містоутворюючих підприємств; певна кількість основних містоутворюючих підприємств, що реалізують промислові функції міста, та їх істотне домінування над іншими підприємствами містоутворюючого сектору; реалізація промислової функції міста на національному та міжнародному рівнях [2].

Розвиток великої міської агломерації як динамічної системи, що самоорганізується, здійснюється у двох формах: еволюційний та ініційований розвиток. У процесі еволюційного розвитку здійснюється рух від індустріальної до розвинутої постіндустріальної агломерації. Агломерація при цьому проходить етапи від переважання базової функції промислового виробництва через зростання

сектора послуг, поєднання торговельної, житлової та виробничої нерухомості до активного вбудування в глобальну ієрархію міських центрів. Ініційований розвиток включає обґрунтування, прийняття та реалізацію управлінських рішень щодо зміни кількісних та якісних параметрів агломерації та її складових. При цьому враховуються такі чинники розвитку: наявність природних ресурсів; зручне географічне положення; чисельність населення; культурні, моральні цінності населення; розміри інвестицій; участь у міжнародній торгівлі; людський капітал і його накопичення; науково-технічний прогрес. Одним із найважливіших чинників соціально-економічного розвитку міської агломерації є виробнича, соціальна, інституційна інфраструктура. Найважливіша роль належить виробничій інфраструктурі – транспорту, зв'язку, матеріально-технічному постачанню, об'єктам електроенергетики. Таким чином, управління ініційованим розвитком міської агломерації має здійснюватися з урахуванням певних закономірностей щодо забезпечення ефективного розміщення виробництва; ринкової спеціалізації й комплексного використання потенціалу; раціонального розподілу праці [3]. При цьому слід урахувати, що управління складною динамічною системою, до якої відносяться міські агломерації, включає управління функціонуванням і управління розвитком [2].

Розвиток міста проявляється у такій важливій формі, як урбанізація. Виділяються чотири її послідовних рівня (фази) [4]. Перша фаза – це концентрація населення та продукції в невеликих міських поселеннях; друга фаза – паралельне протікання процесів концентрації й деконцентрації поселенських систем, поява промислово-міських агломерацій; третя фаза – метрополізація поселенських систем, розвиток міських агломерацій і функціональної інтеграції; четверта фаза – мегаполізація поселенських систем, поява ознак просторової й функціональної інтеграції, що приводить до формування мегаполісів.

Великі міста здатні функціонувати на основі принципів самоуправління, володіння та розпоряджання майновою власністю, що їм належить. Механізм використання цих елементів правових відносин залежить від суспільно-історичних умов, дію яких необхідно враховувати при аналізі проблем тих чи інших поселенських одиниць.

Функціонування міських агломерацій здійснюється в результаті складної взаємодії системних та одиничних факторів. Тому врахування такої взаємодії є важливим методологічним заходом при аналізі міста як цілісної структури, виокремлення з неї елементів, що стимулюють розвиток великого міста, здатного забезпечити суспільні потреби і підвищити рівень життя населення.

Список використаних джерел

1. Аверкина М. Ф. *Забезпечення стійкого розвитку міст та агломерацій: теорія, методологія, практика: монографія* / М.Ф. Аверкина. – Луцьк: Луцький НТУ, 2015. – 496 с.
2. Богачов С.В. та ін. *Економіко-правові проблеми розвитку великих міст та агломерацій в Україні: [монографія]* / С.В. Богачов, М.В. Мельникова, В.А. Устименко та ін. – Харків: Видавництво «НТМТ», 2015. – 247 с.
3. Зінченко Т. Є. *Концептуальні основи формування міських агломерацій [Електронний ресурс]* / Т. Є. Зінченко // *Ефективна економіка*. – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1204.
4. Сіройч З.С. *Демографічні та соціально-економічні проблеми розвитку міських агломерацій* / Автореферат // З.С. Сіройч. – Київ: НАН України, 2009. – 34с.

ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО РЫНКА РАСТИТЕЛЬНОГО МАСЛА УКРАИНЫ

*Н.А. Черепанова, старший преподаватель
Одесский национальный политехнический университет*

Производство растительных масел является одной из наиболее динамичных и перспективных отраслей пищевой промышленности Украины. Это обусловлено целым рядом причин:

- растительные масла с каждым годом становятся все более востребованы в разных странах мира;
- цены на большинство видов растительных масел, производимых в Украине, являются приемлемыми для всех социальных групп населения;
- разные виды растительных масел входят в рационы диетического питания, богаты витаминами и микроэлементами;
- растительные масла не требуют сверх сложных условий для производства, хранения, транспортировки, упаковки.

В связи с этим следует рассмотреть и уделить должное внимание развитию рынка растительного масла, исходя из производственных возможностей Украины.

«Основными импортерами украинского подсолнечника в январе-феврале 2017 г. являются Турция (на \$2,24 млн.), Германия (на \$1,28 млн.) и Венгрия (на \$0,35 млн.). Экспорт в эти страны составил 5,84 тыс. т., 3,34 тыс. т. и 0,91 тыс. т. подсолнечника соответственно.

При этом, основными импортерами подсолнечника в 2016 г. являлись Турция (на \$14,83 млн.) и Франция (на \$14,01 млн.)» [1].

Следовательно, основной акцент в технологиях, ассортименте, упаковке, расфасовке, рекламе, необходимо делать, исходя из требований, предпочтений, приоритетов, традиций и потребностей уже имеющихся торговых партнеров и возможных новых перспективных импортеров отечественной продукции.

Внутренний украинский рынок растительного масла наполнен, достаточно разнообразен и характеризуется жесткой конкуренцией между отечественными производителями, прежде всего подсолнечного масла, традиционного продукта питания украинцев, который входит в состав минимальной потребительской корзины. Об этом свидетельствуют данные о лидирующих производителях подсолнечного масла в Украине, состав которых довольно часто меняется даже в коротком временном интервале (3-5 лет) [2, 3].

«Недостаточные объемы производства 8 ключевых видов растительных масел приведут к снижению мировых запасов указанной продукции к концу марта на 4,3 млн.т. в сравнении с показателем аналогичного периода годом ранее – до 22,3 млн.т. наибольшее уменьшение запасов масел будет наблюдаться в Индии (0,9 млн т в год) и Китае (1,8 млн.т. в год). Также данный показатель заметно снизится для Пакистана, Бангладеш, Ирана, стран ЕС, Турции, Таиланда, Малайзии и ряда других стран» [1].

Таким образом, исходя из сложившихся мировых тенденций на мировых рынках растительных масел, украинские производители могут предложить свою продукцию целому ряду стран, в которых подсолнечное масло не является традиционным продуктом, однако имеет шанс на освоение новых каналов сбыта и приобретение более широкого круга потенциальных потребителей. В этом случае требуется всестороннее изучение и составление грамотной и продуманной комплексной маркетинговой стратегии и создание рекламной компании с учетом национальных, этнических, ментальных, религиозных особенностей и предпочтений в странах, которым можно предлагать продукцию украинских производителей растительного масла.

Сергей Феофилов, генеральный директор «УкрАгроКонсалт» считает, что стратегию развития масложирового сектора необходимо модифицировать. Он

говорит, что необходимо адаптироваться к усилению конкуренции на мировых рынках. Сергей также диагностирует угрозу сырьевой базе и предлагает изменить площади масличных новая стратегия должна основываться на формировании нового образа масла – это покупка премиум-класса. А для этого необходимо создать успешный бренд украинского подсолнечного масла.

Диверсификация рынков сбыта остается приоритетной задачей и на следующий маркетинговый год. Индия и Китай, основные импортеры подсолнечного масла из Украины, заинтересованы в продолжении сотрудничества и увеличении объемов импорта.

Таким образом, тенденции, складывающиеся на мировом рынке растительных масел, где спрос опережает предложение, на котором Украине принадлежит сегодня 34% мирового производства семян подсолнечника и 54% экспорта подсолнечного масла, вполне оптимистичны и перспективны для украинского производителя, который должен сегодня поддерживать и расширять свои возможности, внося посильный вклад в экономику Украины.

Список використаних джерел

1. Национальный агропортал – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: Latifundist.com
2. Рейтинг брендов, 2013 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: Ukrbrand 2013 (3).pdf

РИНОК ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

М.М. Аверіхін, студент

Одеський національний політехнічний університет

Уповільнення активного росту, обережна позиція і розробка нової стратегії ведення бізнесу – ось, мабуть, основні характеристики ситуації, що складається сьогодні на ринку логістичних послуг.

Логістичний ринок є індикатором стану економіки в цілому, тому що обслуговує українських виробників і імпортерів, і в той же час він повністю

залежить від промислового виробництва та імпорту. Показники України в рейтингу Світового банку у 2016 році покращилися лише на одну позицію (з 81 до 80 місця). За минулий рік Україна покращила умови ведення бізнесу лише за чотирма з десяти показників, що розглядаються в дослідженні. За два роки Україна втратила 19 позицій в рейтингу логістичної ефективності, опустівшись на 80-е місце. Согласно рейтингу, що включає 160 країн, загальний бал України становить 2,74 в порівнянні з 2,98 в 2014 году. У той же час з цим результатом Україна вошла в десятку лідерів по логістической ефективності серед країн з рівнем доходу нижче середнього.

Основною причиною стали проблеми на Сході країни, а також темп реформ інфраструктури, зокрема доріг і митниці. Можливість надання транспортних послуг з постачання до Криму, на Захід України і в Одесу істотно ускладнена в зв'язку зі зміною кон'юнктури ринку і ускладненням умов діяльності.

До негативних факторів можна також віднести погано розвинену інфраструктуру, а також незадовільна якість більшості доріг і міжнародних трас. Це впливає на погіршення взаємозв'язку між логістичними центрами, більш швидкий знос транспорту.

На даний момент ми бачимо наступні тенденції ринку [1]:

- на 20-40% зросли ціни на перевезення з Києва, в залежності від напрямку;
- значно знизився вантажопотік в Західному напрямку, особливо через Одеський порт;
- в ряді випадків – повне припинення поставок до Криму і на Схід країни;
- дефіцит транспорту.

Що стосується Кримського напрямку: спостерігається реструктуризація перевезень, зниження вантажопотоку і значне підвищення вартості доставки. Відповідно до внутрішньої статистики FM Logistic Україна 70% клієнтів відмовилися від поставок. І як наслідок, компанії які продовжують співпрацювати з півостровом платять за свою доставку в 1,5 рази більше [2].

Однак у порівнянні з Кримом, ситуацією на Сході України, більш критична, тому що пов'язана з ризиками як для вантажу, так і для життя водія. На цьому напрямі не так важливі питання вартості та економічної ефективності, як питання безпеки та страхування вантажів.

Великі зміни торкнулися і Західну Україну. Скорочення експортно-імпортних операцій спричинило за собою значне подорожчання вартості доставки приблизно на 30-40%.

Схожа ситуація склалася і з постачання в Одесу – кількість бажаючих

здійснювати перевезення за цим напрямком також істотно знизилося. Зменшенням вантажопотоку через Одеський порт – потік контейнерних вантажів з Китаю істотно скорочується (в зв'язку з підвищенням курсу долара і скороченням імпорту споживчих товарів), відповідно, це впливає на збільшення вартості поставок.

Серед позитивних тенденцій треба зазначити наступні: введений контроль на дорогах (в 2016 року встановлено ваги на магістралях і штрафи за надмірну вагу в фурах). З другої половини 2015 року почався ремонт доріг.

Одним з факторів розвитку ринку збірних вантажних перевезень є збільшення асортиментного пропозиції в бізнесі, який постраждав від кризи і намагається за рахунок цього збільшити продажі. Імовірна ситуація, коли підприємства, раніше перевозили великі партії товарів, тепер переорієнтуються на менші обсяги і будуть користуватися послугами доставки збірних вантажів, щоб оптимізувати свої виробничі витрати [3].

Експерти прогнозують стабілізацію ринку логістики з подальшими темпами зростання на 6–9% протягом наступних 3–5 років. І це дійсно так. В даний час в Україні, як з боку споживачів так і з боку логістичних операторів спостерігається висока зацікавленість в розширенні транспортно–логістичних послуг. Однією з причин є геостратегічне положення України, яке дозволяє їй бути вигідним для транзитних перевезень товарів і пасажирів між державами Європи, Азії і Близького Сходу.

Список використаних джерел

1. Что происходит на рынке логистических услуг? [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу: <https://rau.ua/analytics/3797-что-proiskhodit-na-rynke-logisticheskikh-uslug/>.
2. Офіційний сайт компанії: FM Logistic Україна [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.fmlogistic.com.ua>.
3. Аналіз ринку логістичних послуг України, 2016 рік [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-logistiki-ukrainy-2014-2015-gg>.

СУЧАСНИЙ СТАН ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

І.І. Писаренко, студент
Науковий керівник: Ю.Ю. Вергелюк, к.е.н., доцент
Університет державної фіскальної служби України

На сучасному етапі свого розвитку наша країна переживає черговий етап економічної кризи через дефіцит власних та фінансових ресурсів. Важливим джерелом інвестицій у розвиток української економіки можуть стати кошти іноземних інвесторів. Проте несприятливий інвестиційний клімат стримують іноземних інвесторів вкладати кошти в економіку нашої країни унаслідок зростання ризиків не тільки неодержання доходів, але й не повернення залучених коштів. Разом з тим, без фінансового впливання досягти економічного зростання майже неможливо.

Дослідження сучасного стану прямого іноземного інвестування присвячено багато наукових праць. В умовах ринкової економіки інвестиційна діяльність стає об'єктом дискусій як теоретиків-науковців, так і практиків. Питаннями аналізу прямого іноземного інвестування досліджували такі вчені, як А.Асаул, М.Вакулич, Р.Гудима, Б.Дадашев, А.Дискіна, В.Осецький, К.Паливода, Р.Попельнюхов, О.Руда, І.Чемерис, О.Шевченко, та інші. Так як економіка нашої країни досить нестабільна, розвиток прямого іноземного інвестування потребує детального вивчення.

Термін «інвестиції» походить від латинського слова «investire», що означає «вкладати». Базисним поняттям інвестиційної діяльності є поняття капітальних вкладень [3]. Інвестиції, як правило, сприяють заходам макроекономічної стабілізації та дозволяють вирішувати соціальні та економічні проблеми трансформаційного періоду. Зниження частки валового нагромадження капіталу означає, що велика частка заощаджуваних у вітчизняній економіці ресурсів не спрямована на цілі нагромадження. Україна належить до тих держав, для яких притаманні саме такі умови, де заощадження повинні покривати дефіцит урядового бюджету, а також від'ємне сальдо торговельного балансу. Взаємодія національних заощаджень і інвестицій набуває специфічних рис: з одного боку, ресурсів національних заощаджень не вистачає на нагромадження основного капіталу, а з іншого значна частка заощаджень не конвертується в інвестиції [2].

Серед іноземних країн, лідерами прямого інвестування в Україну є: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Сполучене Королівство, Російська Федерація, США та ін.(таблиця) [1].

Найбільше інвестицій в економіку України за даними табл.1 надходить з Республіки Кіпр, так станом на 31.12.2016 року їх обсяг становив – 427,7 млн. дол. США, а частка у загальному обсязі інвестицій – 21,7 %. Така ситуація пов'язана в першу чергу з тим, що Кіпр є офшорною зоною де діють спеціальні правила оподаткування. Тому ті кошти, які надходять з Республіки Кіпр до України, це ніщо інше як кошти вітчизняних підприємств.

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу в економіці України у матеріальні активи у 2016 збільшились на 7795,7 млн.грн. у порівнянні з 2014 роком, але зменшились на 25963,9 млн. грн. у порівнянні з 2015 роком. Інвестиції у нематеріальні активи у 2016 збільшились на 1153,8 млн.грн. у порівнянні з 2014 роком та на 10584,5 млн. грн. у порівнянні з 2015 роком, тобто капітальні інвестиції у нематеріальні активи з кожним роком збільшуються. Частка матеріальних активів капітальних інвестицій у 2016 році – 267728,0 млн. грн. і вона перевищує частку капітальних інвестицій у нематеріальні активи – 10584,5 млн. грн. [1].

Таблиця

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу в економіці України у 2016 році

	Надходження прямих іноземних інвестицій у 2016 році (млн.дол. США)	у % до підсумку
Всього з країн ЄС–28	1 972,0	100,0
Кіпр	427,7	21,7
Велика Британія	403,9	20,5
Нідерланди	255,0	12,9
Австрія	249,9	12,7
Італія	209,9	10,6
Угорщина	187,6	9,5
Німеччина	75,2	3,8
Франція	34,1	1,7
Фінляндія	32,5	1,6
Польща	25,8	1,3
Інші країни ЄС	70,4	3,7
Всього в Україні	4 405,8	х

Джерело: офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]
Режим доступу до ресурсу: <http://ukrstat.gov.ua/>

Негативні риси прямого інвестування в Україні обумовлені проявом наступних дестабілізуючих факторів.

1. Нестабільність нормативно-правової бази.
2. Непрозорість фондового та приватизаційних процесів.
3. Висока частка тіньового сектора економіки.
4. Неврегульованість корпоративних процесів.
5. Низька купівельна спроможність населення.

Для розвитку інвестиційної діяльності насамперед необхідно: стабілізувати політичну, економічну ситуації у країні; забезпечити правовий захист інвесторам та бізнесу загалом; ліквідувати адміністративний та економічний тиск на бізнес; залучення іноземних інвестицій, отримання іноземних кредитів, створення спільних підприємств з іноземним капіталом за такими напрямками, як розвиток переробної промисловості, агропромислового комплексу; створення ефективних форм і механізмів управління інвестиційною діяльністю.

Таким чином, інвестування у вітчизняні компанії несе певні ризики не лише для інвесторів, а й для української економіки, як споживача такого фінансового ресурсу, як прямі іноземні інвестиції. Такі ризики пов'язані з недостатнім правовим регулюванням механізму залучення іноземних інвестицій до нашої країни. Головними чинниками інвестиційної привабливості України мають стати фінансова та макроекономічна стабільність, зниження рівня інфляції, сприятливе бізнес-середовище, ефективне законодавство і виваженість структурних реформ.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Вакулич М. М. Аналіз методів оцінювання інвестиційного клімату в Україні в умовах сучасної хаотично структурованої економіки / М. М. Вакулич // Бізнес-Інформ. – 2016. – № 1. – С. 85-88.
3. Дадашев Б. А. Теоретико-методологічні засади інвестиційно-інноваційного зростання і розвитку економіки / Б. А. Дадашев // Економіка АПК : міжнар. наук.-вироб. журн. – 2016. – № 8. – С. 68-74.